

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Іванчук Катерина Василівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ КАПІТАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА**

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Студентки ІV курсу К. В. Іванчук
групи ФС-61а

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ К. В. Іванчук

Керівник: к.е.н. , доцент _____ Н. Г. Пігуль

Суми 2020

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра

на тему: «ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ

КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА»

студентки Іванчук Катерини Василівни

Актуальність обраної теми дипломної роботи пов'язана з тим, що капітал являється однією з найважливіших економічних категорій, яка характеризує діяльність усіх підприємств. Адже, капітал є дуже багатогранною категорією, оскільки може приймати різні форми. Наслідком цього є постійний рух капіталу, перехід від однієї форми до іншої з паралельним функціонуванням, що є основною особливістю капіталу.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних основ формування та аналізу капіталу підприємства.

Об'єктом роботи є економічні відносини, що виникають в процесі аналізу та формування капіталу підприємства.

Предметом дослідження є капіталу підприємства ПрАТ «Домінік».

У дипломній роботі досліджено та узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності поняття «капітал», здійснено класифікацію капіталу та визначено основні етапи формування капіталу підприємства. Проведено аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» та проаналізовано його фінансовий стан, а також здійснено аналіз складу та структури капіталу підприємства.

У дипломній роботі були використані наступні методи дослідження: аналітичний, статистичний, графічний, табличний, методи узагальнення та систематизації, методи індукції та дедукції, метод горизонтального та вертикального аналізу.

За темою дослідження було опублікована стаття : Пігуль Н. Г., Іванчук К. В., Пігуль Є. І. Капітал підприємства: сутність, значення та його аналіз.

Науково-практичний журнал «Регіональна економіка та управління».
2020 р. № 2 (28). Частина II. С. 34–38.

Ключові слова: капітал, власний капітал, позиковий капітал, аналіз капіталу.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 34 сторінках, з яких список використаних джерел із 40 найменувань. Робота містить 8 таблиць, 7 рисунків, а також 14 додатків.

Рік захисту роботи – 2020 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	8
1 Капітал підприємства: сутність, класифікація та етапи його формування.....	10
2 Теоретичні засади аналізу капіталу підприємства.....	17
3 Загальна фінансово-господарська характеристика та аналіз фінансового стану ПрАТ «Домінік».....	23
4 Аналіз складу, структури та показників ефективності формування капіталу підприємства.....	32
5 Напрямки удосконалення формування капіталу підприємства.....	40
Висновки.....	44
Список використаної літератури.....	46
Додаток А Методичні підходи до визначення сутності «Капітал».....	50
Додаток Б Зовнішні джерела створення позикового капіталу.....	51
Додаток В Формули розрахунку показників, які характеризують структуру капіталу.....	52
Додаток Г Формули розрахунку рентабельності капіталу підприємства.....	53
Додаток Д Звітність ПрАТ «Домінік» ЗА 2014-2018 рр.....	54
Додаток Е Ступінь покриття зобов'язань підприємства активами.....	59
Додаток Ж Показники ліквідності ПрАТ «Домінік» за 2014-2018рр.....	60
Додаток З Аналітичне групування статей активу балансу.....	61
Додаток Є Розрахунок наявності власного оборотного капіталу.....	62
Додаток К Показники ділової активності ПрАТ «Домінік» за 2014-2018 рр.....	63
Додаток Л Характеристика руху власного капіталу.....	65
Додаток М Склад і структура кредиторської заборгованості.....	66

Додаток Н	Відносні показники фінансової стійкості ПрАТ «Домінік» за 2014-2018 рр.....	67
Додаток П	Прогнозування чистого прибутку ПрАТ «Домінік».....	68

ВСТУП

У сучасних умовах капітал відіграє важливу роль у розвитку підприємства для захисту інтересів його власників і є важливим елементом управління його фінансовим станом. Капітал суб'єкта господарювання визначає загальну вартість майна у всіх її формах і є одним з найважливіших елементів, який представляє загальні фінансові ресурси суб'єкта господарювання. Капітал є досить багатогранною категорією, оскільки може виступати у різноманітних формах. Наслідком цього є постійний рух капіталу, перетворення із однієї форми в іншу з паралельним функціонуванням, що є головною особливістю капіталу. Отже, його ретельний та професійний аналіз дозволяє підприємству отримати обґрунтовану та важливу інформацію про фінансові ресурси та розробити відповідні управлінські рішення, які дозволять суб'єкту господарювання досягти поставлених цілей.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних основ формування та аналізу капіталу підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- розкрити сутність поняття капіталу підприємства та надати його класифікацію;
- визначити теоретичні засади аналізу капіталу підприємства;
- охарактеризувати виробничо-господарську діяльність підприємства ПрАТ «Домінік» ;
- проаналізувати фінансовий стан ПрАТ «Домінік» за 2014-2018 роки;
- здійснити аналіз складу, структури та показників ефективності формування капіталу підприємства;

– визначити напрямки удосконалення формування капіталу підприємства.

Предметом дослідження є капітал підприємства ПрАТ «Домінік».

Об'єктом роботи є економічні відносини, що виникають в процесі аналізу та формування капіталу підприємства.

У дипломній роботі були використані наступні методи дослідження: аналітичний, статистичний, графічний, табличний, методи узагальнення та систематизації, методи індукції та дедукції, метод горизонтального та вертикального аналізу.

У дипломній роботі були використані наступні методи дослідження: аналітичний, статистичний, графічний, табличний, методи узагальнення та систематизації, методи індукції та дедукції, метод горизонтального та вертикального аналізу.

За темою дослідження було опублікована стаття : Пігуль Н. Г., Іванчук К. В., Пігуль Є. І. Капітал підприємства: сутність, значення та його аналіз. *Науково-практичний журнал «Регіональна економіка та управління»*. 2020 р. № 2 (28). Частина II. С. 34–38.

1. Капітал підприємства: сутність, класифікація та етапи його формування

Капітал – одна з основних категорій корпоративних фінансів. Фінансова діяльність суб'єкта господарювання напряму пов'язана з його формуванням та використанням. Слід зазначити, що поняття «капітал» є однією з найскладніших та суперечливих категорій у фінансовій науці. У вітчизняній та закордонній науковій та практичній літературі ми можемо виокремити безліч підходів щодо трактування сутності капіталу.

Зміни економічних умов господарювання створюють умови для вдосконалення визначення категорії «капітал». Тому минулі та сучасні дослідники підходять до цієї дефініції з різних точок зору. Привертає увагу той факт, що одна група авторів охоплює фінансову сторону даної категорії, інша - природну. У додатку А наведені трактування сутності капіталу різними науковцями.

Такі дослідники, як Крамаренко Г.О, Чорна О.Е. та Білоліпецький В.Г. вважають, що капітал – це перш за все фінансові ресурси, які з часом генерують підприємству прибуток.

Опарін В.М. визначає капітал як кошти, що спрямовані в основні засоби та обігові кошти підприємства.

На думку Сопко В. В. капітал – це власність відповідної фізичної чи юридичної особи на активи.

Враховуючи різні підходи вчених, ми прийшли до висновку, що капітал - це багатогранна категорія. Узагальнивши різні підходи, ми вважаємо, що капітал являє собою загальний обсяг наявних власних та позикових фінансових ресурсів підприємства, які необхідні для його фінансового забезпечення з метою реалізації головної мети підприємства.

До основних ознак, що формують економічну природу капіталу, належать ті, що визначають його як: об'єкт економічного управління; об'єкт

власності та розпорядження; об'єкт купівлі-продажу; джерело доходу; фактор виробництва; накопичену цінність; носій фактора ліквідності та ризику.

Як вектор економічних характеристик, капітал – це насамперед мета управління економікою на мікро- та макrorівні.

Як об'єкт власності та продажу, капітал притаманний всім формам власності - приватній, колективній, державній та комунальній. При цьому окремі частини його використання визначаються і відображаються в позиковому та власному капіталі.

Як елемент купівлі та продажу, капітал утворює певний тип ринку – ринок капіталу, який проявляється через попит, пропозицію та ціну. Бажання акумулювати капітал як інвестицію та фактор виробництва створює попит на капітал.

Потенційна можливість до одержання доходу являється однією з головних особливостей капіталу. Повернення інвестицій відбувається у вигляді процентного доходу для власників. Економічна база процентного доходу – це вплив капіталу як інвестиційного ресурсу чи виробничого чинника. Сума доходу від капіталу, яку отримує власник, є основою для утворення виробничих і призначених для користування витрат в процесі експлуатації і називається «капітальною вартістю».

Капітал як компонент виробництва проявляється в певній продуктивності, яка визначається як рішення про результат діяльності виробництва в продуктивному капіталі.

Капітал як сукупна вартість розглядається у вигляді запасів, що формуються на підприємстві і визначається як загальна вартість матеріальних основних засобів, нематеріальних активів, цінних паперів тощо.

Ліквідність капіталу визначається періодом, протягом якого вкладений капітал може бути конвертований у грошові кошти в певних формах і видах, не втрачаючи своєї реальної ринкової вартості. Чим менший період стимулювання для перетворення попередньо інвестованого капіталу у

грошові кошти, тим вища ліквідність тієї чи іншої форми його використання у фінансовому процесі.

Вищеописані характеристики капіталу показують його багатовимірність як економічної категорії.

Процес формування капіталу суб'єкта підприємництва складається з ряду узгоджених та пов'язаних з цим методів та способів, спрямованих на залучення виробничих ресурсів, що використовуються постачальниками бізнес-послуг та керівними органами в процесі формування капіталу.

Цей процес повинен виконувати такі функції: відбір, планування та залучення оборотних ресурсів, розподіл ресурсів відповідно до обраної стратегії підприємства та контроль над формуванням капіталу.

Формування капіталу суб'єкта господарювання починається з розробки послідовності цього процесу на основі вивчення потреб ринку, визначає стратегію та вигідну політику підприємства. Після цього відбувається оцінка економічних можливостей організації, тобто визначаються можливості виробництва, управління, персоналу та маркетингу. Потім оцінюється потенціал суб'єкта підприємництва або шанси на основні фонди, робочі, фінансові та інтелектуальні ресурси. Створюється цільовий бізнес-план, в якому обчислюються необхідні ресурси для формування капіталу, план відбору, дослідження, залучення та обґрунтування джерел. Капітал суб'єкта підприємництва формується з метою задоволення потреби в придбанні необхідних активів та оптимізації його структури з позиції забезпечення належних умов для його виробничого використання[34].

Процес формування капіталу суб'єкта господарювання проявляється в основних його принципах:

- принцип обґрунтування потреби в джерелах фінансування;
- принцип оцінки вартості різних джерел грошей та можливість їх залучення;
- принцип пошуку та вибору найбільш підходящих джерел фінансування на основі оцінок витрат;

- принцип формування груп, підгруп та елементів капіталу в контексті фінансової діяльності;
- принцип утворення раціональної структури фінансового капіталу;
- принцип оцінки ризику в процесі утворення капіталу;
- принцип активної ролі фінансових послуг у процесі утворення капіталу.

На рисунку 1.1 представлені основні джерела формування власного та позичкового капіталу.

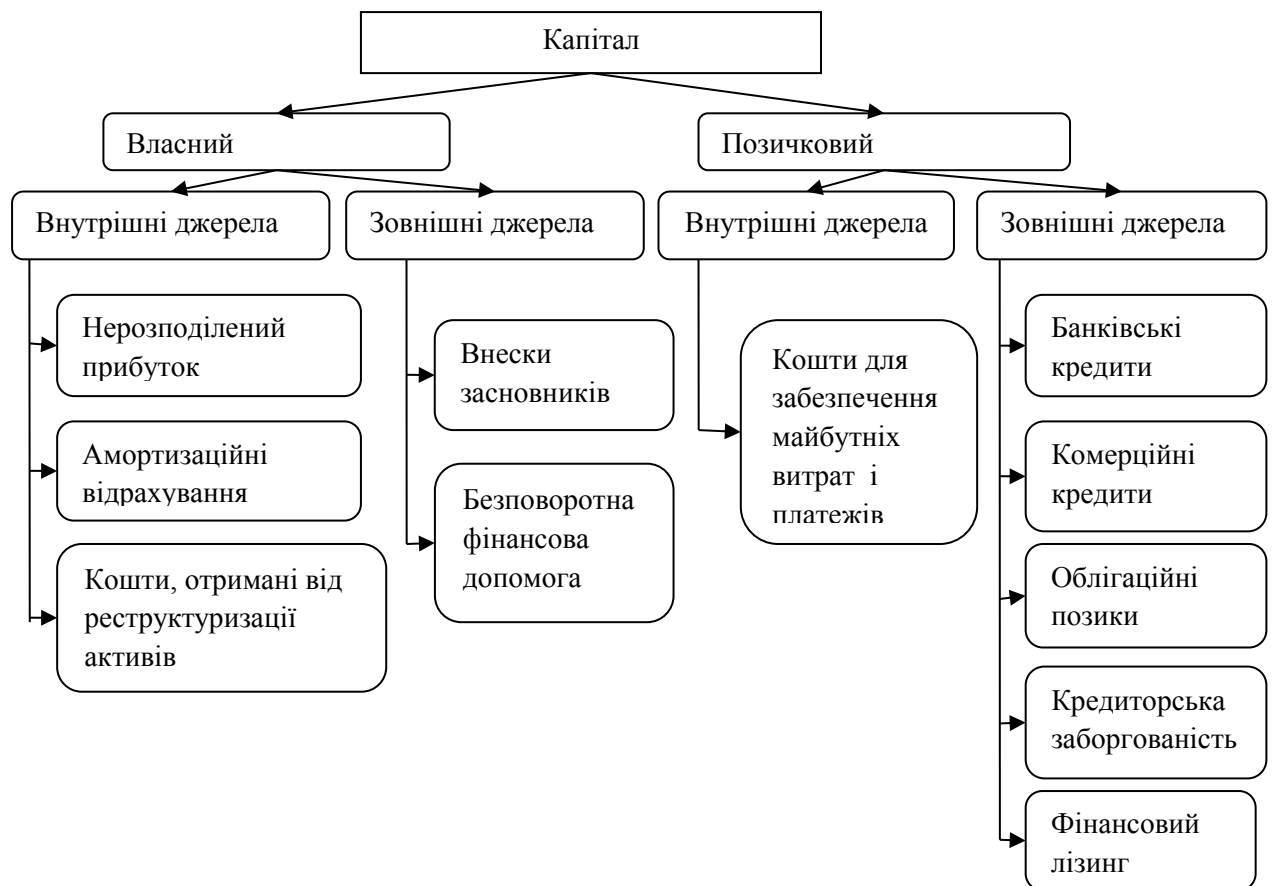

Рисунок 1.1 – Джерела формування капіталу підприємства

Капітал та його структурна модель мають прямий вплив на фінансовий стан суб'єкта господарювання, зокрема вони впливають на платоспроможність, кредитоспроможність, ліквідність, рентабельність та прибутковість. Структура капіталу, яку використовує суб'єкт господарювання, визначає не лише багато аспектів фінансових операцій, а й

операційну та інвестиційну діяльність, і має безпосередній вплив на кінцевий результат діяльності. Це впливає на прибутковість та власні фінансові ресурси (тобто на економічну та фінансову прибутковість суб'єкта господарювання), визначає систему показників фінансової стабільності та платоспроможності та будує взаємозв'язок між прибутковістю та ризиком у розвитку підприємства.

Капітал суб'єкта господарювання визначається не лише своєю багатовимірністю, але і різноманітністю його характеристик. Все це вимагає необхідної його систематизації, яка здійснюється за найбільш важливими класифікаційними критеріями (рис. 1.2).

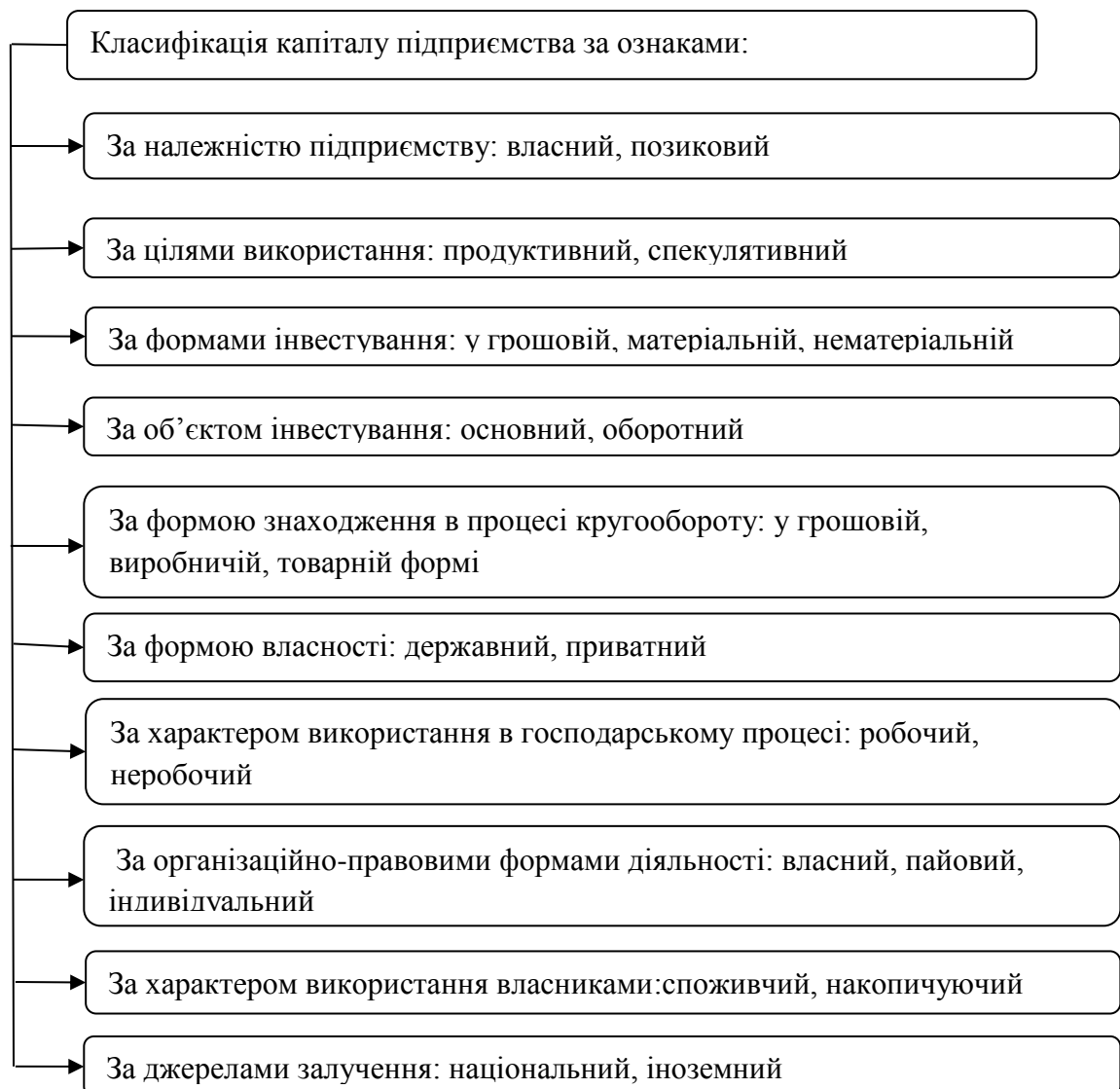

Рисунок 1.2 – Класифікація капіталу підприємства за основними ознаками

За належністю підприємству капітал поділяють на власний і позиковий. Власний капітал – різниця між активами і зобов'язаннями підприємства [9].

Позичковий капітал – це грошові кошти, які використовуються для фінансування господарської діяльності суб'єктів господарювання на основі принципів строковості, повернення і платності. Види позикового капіталу, які використовує підприємство, представляють відповідну належну фінансову заборгованість, яку потрібно погашати вчасно.

За цілями використання підприємством виокремлюють виробничий та спекулятивний капітали.

Виробничий капітал означає всі ресурси суб'єкта господарювання, які вкладаються у комерційні активи для виробництва та продажу.

Під спекулятивним капіталом розуміють ту частку, яка використовується у спекулятивних фінансових операціях (придбання похідних інструментів для спекулятивних цілей тощо).

В залежності від форм інвестування капітал поділяють на грошові, матеріальні та нематеріальні форми, які використовують для утворення статутного капіталу суб'єкта господарювання.

В залежності від об'єкта інвестування капітал розподіляють на основний та оборотний.

Основний капітал - це частина капіталу суб'єкта підприємництва, яка інвестується в усі види основних фондів.

Оборотний капітал складає ту частину підприємства, яку вкладають в свою поточну діяльність.

Залежно від форми кругового процесу, тобто відповідно до фази загального циклу, капітал розрізняють у грошовій, виробничій та товарній формах. Характеристика цих форм корпоративного капіталу більш детально описана з урахуванням циклу кругообороту капіталу суб'єкта господарювання.

Залежно від типу власності проводиться відмінність між приватним і державним капіталом, який вкладається в підприємництво при утворенні статутного капіталу. Цей розподіл капіталу використовують при класифікації суб'єктів підприємництва за формами власності.

За організаційно-правовою формою капітал розподіляється на: акціонерний капітал; пайовий капітал; індивідуальний капітал.

Капітал залежно від характеру використання в операційному процесі поділяють на робочий та неробочий.

Робочий капітал складає його частку, яка безпосередньо приймає участь в утворенні доходу та гарантує операційну, інвестиційну та фінансову діяльність суб'єкта підприємництва.

Неробочий капітал складає частку, вкладену в активи, які безпосередньо не приймає участь у здійсненні для підприємства різних видів господарської діяльності та формуванні її доходу. Прикладом такого типу капіталу є кошти компанії, які вкладаються у невикористані приміщення та обладнання, а також у готову продукцію, на яку споживчий попит не виникає через втрати якості тощо.

Власники капіталу поділяють види капіталу на споживчий та накопичений відповідно до способу їх використання.

Споживчий капітал втрачає всі свої функції капіталу після розподілу для споживання, він складає дезінвестиції суб'єкта господарювання для споживання.

Накопичений капітал визначає різні форми його збільшення при капіталізації прибутку, дивідендів тощо.

Залежно від джерел залученого капіталу, виокремлюють внутрішній та іноземний капітал, що вкладають у суб'єкт господарювання. Такий поділ капіталу використовується у відповідній класифікації.

Всі вищеописані види капіталу тісно пов'язані між собою та свідчать про теоретичну та практичну складність економічної категорії «капітал».

2. Теоретичні засади аналізу капіталу підприємства

У сучасних умовах капітал відіграє важливу роль у розвитку підприємства для захисту інтересів його власників і є важливим елементом управління його фінансовим станом. Капітал суб'єкта господарювання визначає загальну вартість майна у всіх її формах і є одним з найважливіших елементів, який представляє загальні фінансові ресурси суб'єкта господарювання.

Отже, його ретельний та професійний аналіз дозволяє йому отримати обґрунтовану та важливу інформацію про фінансові ресурси та розробити відповідні управлінські рішення, які дозволять підприємству досягти поставлених цілей.

Інформаційною базою для проведення аналізу капіталу суб'єкта підприємництва є Баланс (Звіт про фінансовий стан) та Звіт про власний капітал. В балансі дані про капітал містяться в пасивах і вони дозволяють визначити зміни в складі власного та позикового капіталу, суму довгострокових та короткострокових позикових коштів

На основі даних у звіті про власний капітал проводиться повна характеристика руху власних фінансових ресурсів під час фінансового року.

Основною метою аналізу капіталу суб'єкта господарювання є дослідження динаміки обсягу та складових елементів капіталу за звітний період, а також визначення їх впливу на фінансову стабільність та ефективність використання капіталу.

Основними завданнями аналізу капіталу суб'єкта господарювання є:

- аналіз обсягу та динаміки корпоративного капіталу;
- аналіз структури капіталу та його змін в оцінках до зміни фінансового стану;
- аналіз зміни складу та структури власного і позикового капіталу;

- оцінка впливу структурних змін джерел фінансування на показники фінансової стабільності та платоспроможності;
- пошук резервів для збільшення капіталу, підвищення його прибутковості та зміцнення фінансової стійкості підприємства [29].

Основні методи аналізу капіталу включають вертикальний та горизонтальний методи, порівняльний аналіз та метод фінансових коефіцієнтів.

Вертикальний та горизонтальний аналізи дають оцінку структури та динаміки пасивів балансу. Цей тип аналізу вивчає абсолютні та відносні коливання власних та позикових фінансових ресурсів суб'єкта підприємництва.

При аналізі власного капіталу потрібно розглянути, які за звітний період відбувалися зміни в структурі та складі власного капіталу та визначити питому вагу всіх його компонентів. На рисунку 2.1 представлені складові елементи власного капіталу.

Власний капітал суб'єкта господарювання містить два основних компонента:

- а) інвестований капітал (капітал, який вкладають власники в підприємство);
- б) накопичений капітал (утворений в процесі господарської діяльності).

Основними завданнями аналізу власного капіталу є:

- визначення основних джерел утворення власного капіталу та результату їх зміни для фінансової життєздатності суб'єкта господарювання ;
- визначення юридичних, договірних та фінансових лімітів у використанні отриманого та нерозподіленого прибутку.
- проведення оцінки пріоритетності прав на дивіденди;
- визначення пріоритет прав власників при ліквідації суб'єкта підприємництва [29].

Для здійснення підприємницької діяльності, підприємства також використовують позикові кошти. Позиковий капітал визначає кошти або інші

цінності нерухомості, які використовуються для фінансування розвитку суб'єкта господарювання з точки зору погашення, терміну погашення, сплати та призначення.

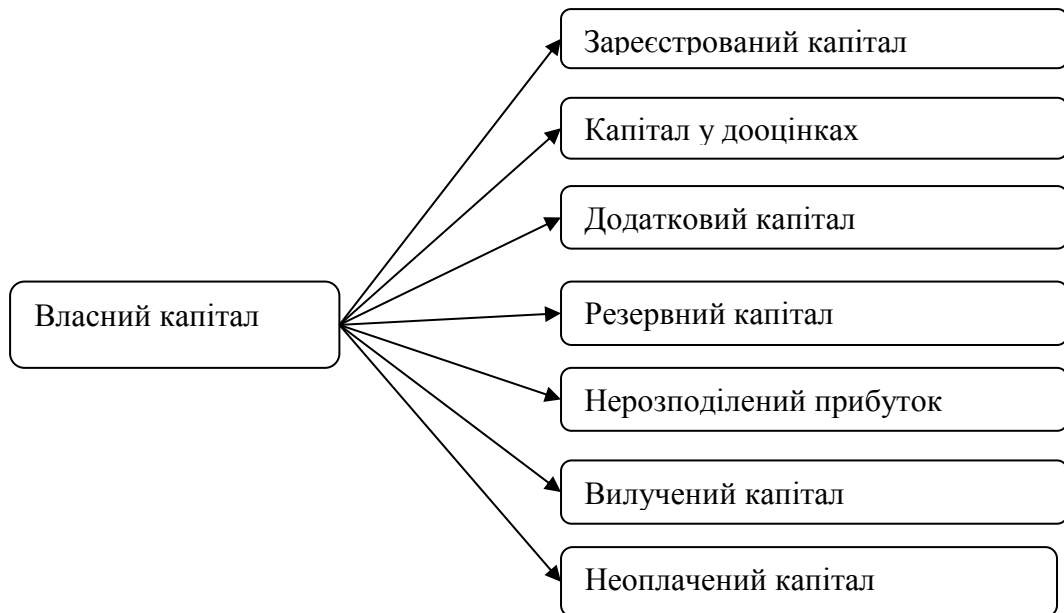

Рисунок 2.1 – Складові елементи власного капіталу підприємства

Основними завданнями для аналізу позикового капіталу є:

- виявлення основних джерел формування позикового капіталу;
- визначення впливу змін у обсягах та складі позикових коштів на фінансову стійкість підприємства;
- з'ясування пріоритетності погашення зобов'язань суб'єкта господарювання у разі його ліквідації [29].

Проводячи аналіз позикового капіталу необхідно провести оцінку його обсягу та структури. Позиковий капітал суб'єкта підприємництва складається з довгострокових та короткострокових зобов'язань.

Отримати позикові кошти можливо використовуючи внутрішні та зовнішні запозичення. Внутрішні джерела позикових коштів складаються із нарахованих довгострокових та короткострокових зовнішніх зобов'язань (рис. 2.2).

Короткострокові позики та кредити є джерелом покриття оборотних

активів. Короткострокова заборгованість за позиками та кредитами вважається такою, що має термін менше 12 місяців відповідно до умов договору.

Довгостроковий позиковий капітал використовується для фінансування необоротних та частини оборотних активів. Довгострокові позики та кредити відображаються в балансі як довгострокові зобов'язання, термін яких перевищує 12 місяців після дати балансу.

Рисунок 2.2 – Внутрішні джерела створення позикового капіталу підприємства

У Додатку Б представлені зовнішні джерела позикового капіталу.

Зовнішні джерела позикових коштів складаються з двох підгруп - довгострокових зовнішніх джерел та короткострокових зовнішніх джерел позикового капіталу.

Довгострокове зовнішнє фінансування, і особливо довгострокові облігаційні позики, довгострокові банківські кредити і лізинг використовуються для створення довгострокового позичкового капіталу.

Для створення короткострокового позикового капіталу використовують зовнішні короткострокові позикові кошти, а саме короткострокові банківські позики та (комерційні) товарні позики.

Аналізуючи структуру позикових коштів, ми маємо можливість оцінити ризик втрати фінансової стійкості суб'єкта підприємництва.

З точки зору ефективного використання фінансових ресурсів, суб'єкту підприємництва рекомендується вкласти мінімум власних фінансових ресурсів у достатній кількості для створення резервів і мінімальних витрат на виробництво, задовольняти всі інші потреби в оборотних коштах за рахунок позикових ресурсів.

Отже, суб'єкт господарювання, який використовує позиковий капітал, має більший фінансовий потенціал для свого розвитку та можливість підвищення фінансової прибутковості, але це створює більший фінансовий ризик і ризик банкрутства (що обумовлено збільшенням частки позикових ресурсів у загальному обсязі зайнятого капіталу).

Порівняльний аналіз капіталу суб'єкта господарювання дозволяє йому підтримувати свою позицію щодо інших компаній та визначати стратегічні орієнтації діяльності з урахуванням аналогічних показників діяльності інших підприємств та середніх показників галузі.

Одним із найпоширеніших методологічних підходів щодо оцінки капіталу підприємства є метод фінансових коефіцієнтів, суть якого полягає в обчисленні та аналізі фінансових коефіцієнтів, які дозволяють оцінити оптимальність співвідношення компонентів капіталу підприємства, а саме його власних та позикових фінансових ресурсів.

Структура капіталу суб'єкта підприємництва є основним фактором фінансової стійкості підприємства. Якщо у структурі капіталу частка власного капіталу вища, ніж позикового, то фінансовий ризик кредиторів та

інвесторів нижчий і суб'єкт господарювання вважається більш фінансово стійким та економічно незалежним.

Основними показниками, які характеризують структуру капіталу, є: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансування.

Показники, що використовуються для аналізу структури джерел капіталу суб'єкта господарювання наведені в Додатку В.

Важливою частиною аналізу капіталу є розрахунок коефіцієнтів оборотності, які представлені в Додатку В. Показники оборотності капіталу включають коефіцієнт оборотності сукупного капіталу, власного капіталу та коефіцієнт оборотності позикового капіталу, а також терміни їх обертання. Коефіцієнт оборотності сукупного капіталу показує загальну швидкість обороту капіталу суб'єкта господарювання, тобто частоту, з якою відбувається повний цикл виробництва та обігу, що призводить до відповідного ефекту у вигляді прибутку. Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання капіталу і розраховується як відношення чистого доходу до середньорічного власного капіталу. Подібним методом розраховуємо також коефіцієнт оборотності позикового капіталу.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – показує збільшення або зменшення кредиту для суб'єкта підприємства. Збільшення цього показника свідчить про збільшення швидкості виплати корпоративного боргу, а зменшення про зростання покупок у кредит.

Тривалість обороту капіталу залежить від галузі виробництва. Він обертається швидше в одних випадках, повільніше в інших. Багато що залежить від тривалості виробничого циклу та процесу обертання. Час виробництва визначається технологічним процесом, технологією та організацією виробництва.

Період обертання капіталу характеризується кількістю днів, протягом яких відбувається обертання власного та позикового капіталу, тобто загального капіталу. Чим коротший період обертання капіталу, тим вища

ефективність його використання на підприємстві, оскільки кожний оборот капіталу приносить певний додатковий прибуток.

Найважливішим показником, який відображає фінансові результати суб'єкта господарювання, є рентабельність, яка дозволяє оцінити ефективність використання капіталу. Рівень рентабельності дає можливість оцінити спроможність підприємства отримувати прибуток і вимірюється відсотком чистого прибутку за різними показниками, такими як капітал, власний капітал і позиковий капітал (Додаток Г).

Отже, одними із найбільш важливіших етапів в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства є аналіз його капіталу. Ефективне його проведення дозволить суб'єкту господарювання підвищити якість формування та використання капіталу, а це в свою чергу позитивно вплине на функціонування підприємства.

3. Загальна фінансово-господарська характеристика та аналіз фінансового стану ПрАТ «Домінік»

ПрАТ «Домінік» – українська компанія, що випускає широкий асортимент солодошів.

Сучасна історія ПрАТ «Полтавакондитер» розпочалася в 2000 році із рішенням про співпрацю з інвестиційним фондом SigmaBleyzer.

Оновними напрямками діяльності товариства є:

- виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів;
- виробництво сухарів і сухого печива;
- виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання;
- оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими

виробами [24].

ПрАТ «Домінік» має широкий та різноманітний асортимент кондитерських виробів, який постійно поповнюється інноваційною продукцією. Основними видами продукції, які виробляє підприємство є шоколад, цукерки, печиво, карамель, вафлі та кондитерська глазур.

На підприємстві здійснюється виробництво кондитерських виробів на трьох окремих виробничих лініях:

- шоколадний виробничий цех;
- цукерково-карамельний виробничий цех;
- борошняний виробничий цех.

Виробничі лінії розташовані на двох виробничих територіях. Друга виробнича територія, перша в Україні, повністю сертифікована згідно системи НАССР. Це дало підприємству можливість продавати продукцію в Західній Європі.

Полтавські кондитерські вироби доступні не лише на полицях України. Солодощі ТМ «Домінік» відомі також і за її межами – в Казахстані, Фінляндії, Азербайджані, Монголії, Грузії, Молдавії, Таджикистані, Киргизії, Туркменії, Естонії, Литві, Латвії. Стабільний попит на продукцію спонукає працівників ПрАТ «Полтавакондитер» постійно збільшувати обсяг виробництва та розширювати асортимент, орієнтуючись на споживачів.

У 2017 році ПрАТ «Полтавакондитер» було перереєстровано як ПрАТ «Домінік». Сьогодні ПрАТ «Домінік» змогло стати одним із визнаних лідерів ринку з виробництва кондитерських виробів в Україні з виробничою потужністю понад 200 тонн на день. Асортимент ТМ «Домінік» включає понад 300 цукерок [19].

Основними конкурентами ПрАТ «Домінік» є всі фірми, що виробляють аналогічну продукції в Україні, а саме: Компанія «АВК», Кондитерська Корпорація «ROSHEN», Корпорація «Бісквіт-Шоколад», Компанія «Конті» та інші.

Потенційними конкурентами є всі закордонні виробники, що реалізують свою продукцію в Україні.

В умовах конкуренції та прагнення підприємства до максимізації прибутку аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства є невід'ємною функцією управління. Цей напрямок управління підприємством стає найбільш вагомим на сьогоднішній день, тому що практика функціонування ринку показує, що без аналізу фінансово-господарської діяльності підприємство не може ефективно функціонувати. Проведення аналізу забезпечує правильне прийняття управлінських рішень та формування цілей підприємства. Для цього використовують різні форми звітності.

В першу чергу розглянемо основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік», які наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Домінік» за 2014-2018 рр. тис. грн.

Показник	Рік					Відхилення (+/-) 2018 р. / 2014 р.
	2014	2015	2016	2017	2018	
Чистий дохід від реалізації	393694	568070	627639	661401	565951	172257
Чистий прибуток	27876	45042	39705	38477	22472	-5404
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	314183	459602	512966	538909	454368	140185
Оборотні активи	171655	224259	248103	226473	244850	73195
Необоротні активи	88666	80246	96624	156578	150974	62308
Валюта балансу	260 321	304 505	344 727	383 051	395 826	135505

Відповідно до наведених даних таблиці 3.1, зазначимо, що спостерігається зростання чистого доходу від реалізації продукції на 172257 тис. грн. і це було зумовлено як за рахунок збільшення обсягів

продажу продукції так і за рахунок підвищення цін. Собівартість у 2018 році становить 454368 тис. грн., що на 140185 тис. грн. більше за показник 2014 року, що є доказом зростання виробничих витрат.

Протягом аналізованого періоду ПрАТ «Домінік» було прибутковим, сума прибутку в динаміці збільшувалась з 27876 тис. грн. у 2014 році до 38477 тис. грн. у 2017 році, але у 2018 році прибуток зменшився до 22472 тис. грн. Сума активів підприємства збільшується за рахунок зростання необоротних активів на 62308 тис. грн. та оборотних активів на 73195 тис. грн., що вказує на розширення масштабів діяльності підприємства. Загалом, валюта балансу товариства збільшилась на 135505 тис. грн., що вказує на зростання майна підприємства.

Для більш детального аналізу проведемо оцінку фінансового стану підприємства ПрАТ «Домінік» на основі дослідження динаміки абсолютних та відносних фінансових показників, що розподіляються за наступними аналітичними блоками:

- показники майнового стану;
- показники платоспроможності та ліквідності;
- показники рентабельності;
- показники ділової активності.

Для здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно мати певне майно, яке належить йому на правах власності чи володіння. Усе майно, яке належить підприємству і відображене в його балансі, становить його активи.

Провівши аналіз структури активів (Додаток 3) зазначимо, що зростання активів підприємства відбулося за рахунок збільшення обсягів як оборотних, так і необоротних активів, як це було зазначено при проведенні аналізу таблиці 3.1. Така динаміка обсягів складових активу свідчить про позитивні зрушення структури балансу, які забезпечують підвищення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Оскільки частка оборотних активів в сукупних активах підприємства протягом аналізованого періоду перевищує 50%, то можна зробити висновок, що підприємство має «легку» структуру балансу, яка дозволяє отримувати вищі показники рентабельності і оборотності, нести менший операційний ризик.

Показники майнового стану підприємства ПрАТ «Домінік» наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Показники майнового стану підприємства ПрАТ «Домінік» за 2014-2018 рр.

Показники	Роки					Відхилення (+/-) 2018 р. / 2014 р
	2014	2015	2016	2017	2018	
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,5520	0,5896	0,5984	0,5335	0,5286	-0,0234
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,0725	0,0108	0,0189	0,1885	0,0756	0,0030
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,0271	0,0000	0,0000	0,0006	0,0022	-0,0249
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,4480	0,4104	0,4016	0,4665	0,4714	0,0234

Дані таблиці 3.2 свідчать, що коефіцієнт зносу основних засобів за досліджуваний період дорівнював більше 50%, що є негативною тенденцією. У 2018 році цей показник становив 0,53, що свідчить про значний знос основних засобів. Відповідно, придатність основних засобів протягом всього періоду, що аналізується залишається на рівні 0,40-0,47.

Коефіцієнт оновлення перевищував коефіцієнт вибуття основних засобів ПрАТ «Домінік» протягом всього періоду, що аналізується, і це підвищує можливість збереження наявних виробничих потужностей у майбутньому. Обсяги надходжень основних засобів перевищували обсяги їх вибуття протягом всього досліджуваного періоду. У наслідок стабільної компенсації вибуття основних засобів за рахунок їх своєчасного оновлення відбулося нарощення первісної вартості, що вказує на зміцнення виробничого потенціалу підприємства і створює передумови до нарощення

виробничих потужностей, виробництва більшого обсягу продукції в майбутньому.

Таким чином, майновий стан підприємства загалом можна вважати задовільним.

Наступним кроком при проведенні аналізу фінансового стану є аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.

Ліквідність підприємства – здатність суб'єкта господарювання погасити свої зобов'язання у випадку одночасної вимоги зі сторони всіх кредиторів підприємства.

При оцінці ліквідності балансу порівнюються групи активів та пасивів. Абсолютно ліквідним вважають баланс, якщо виконуються усі нерівності: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$.

Аналіз активів за ліквідністю (Додаток Е) дає змогу зробити висновок, що величина високоліквідних активів збільшилась з 43314 тис. грн. до 16145 тис. грн., що зумовлено збільшення суми грошей та їх еквівалентів. Швидко ліквідні активи у 2018 році становили 108062 тис. грн., що на 28834 тис. грн. більше за показник 2014 року, що зумовлено збільшенням товарної дебіторської заборгованості. Величина повільно ліквідних активів збільшилась на 17194 тис. грн., а саме з 76282 тис. грн. у 2014 році до 93476 тис. грн. у 2018 році, що пов'язано зі збільшенням виробничих запасів та поточної дебіторської заборгованості. Важко ліквідні активи збільшилась на 62308 тис. грн., отже з 88666 тис. грн. до 150974 тис. грн. за період аналізу, що зумовлено збільшенням необоротних активів.

Динаміка найбільш термінових зобов'язань (Додаток Е) має тенденцію до зменшення, що пов'язано зі зменшенням поточних зобов'язань за розрахунками. Короткострокові зобов'язання за аналізований період зменшились на 10596 тис. грн, а саме з 35053 тис. грн. у 2014 році до 24456 тис. грн. у 2018 році. Величина довгострокових зобов'язань в динаміці має нестабільну тенденцію та в 2018 році становить 2384 тис. грн., що на 2362 тис. грн. більше за показник 2014 року. Сума постійних зобов'язань має

тенденцію до збільшення з 215157 тис. грн. у 2014 році до 360274 тис. грн. у 2018 році, що зумовлено зростанням власного капіталу.

Провівши аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Домінік» можна зробити висновок, що баланс товариства був абсолютно ліквідним протягом аналізованого періоду, оскільки відбувалось виконання всіх 4-ох нерівностей протягом 2014-2018 років. Виконання перших трьох умов свідчить про наявність власного оборотного капіталу, що є мінімальною умовою фінансової стійкості підприємства. У той же час вартість важко ліквідних і неліквідних активів нижче вартості довгострокових зобов'язань і власного капіталу, що гарантує довгострокову стабільність стійкість суб'єкту підприємництва

Відносні показники ліквідності підприємства наведені у Додатку Ж.

Коефіцієнт покриття в динаміці збільшився з 3,8 до 7,4 що свідчить про те, що підприємство володіє значним обсягом вільних фінансових ресурсів, що сформувалися завдяки власним джерелам. Значення коефіцієнта значно перевищує норматив у 2014 – 2018 роках, що є негативною тенденцією, оскільки це свідчить про значне перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями.

Аналогічну динаміку має коефіцієнт швидкої ліквідності, який збільшується з 2,0 до 3,9 і значно перевищує норматив у 2014 – 2018 роках, що характеризує очікувану платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає стандарту і вказує на збільшення частки короткострокових зобов'язань, що погашаються негайно відповідно до наявних коштів (0,2-0,25).

Провівши розрахунок наявності власного оборотного капіталу зазначимо, що величина ВОК збільшується до 2016 року, що зумовлено випереджаючими темпами зростання оборотних активів над поточними зобов'язаннями, що супроводжується зростанням платоспроможності підприємства, але у 2017 році його величина різко зменшується і становить

181244 тис. грн. (Додаток Є). У 2018 році чистий оборотній капітал балансу складав 211682 тис. грн., що позитивно позначилося на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Провівши аналіз ділової активності (Додаток К) зазначимо, що коефіцієнт оборотності активів у 2018 році становить 1,0 і це означає, що одиниця активів принесла 1,0 грн. чистого доходу. Коефіцієнт оборотності власного капіталу в динаміці зменшується на 0,8, що свідчить про зниження ефективності використання власного капіталу підприємства. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2018 році дорівнював 4,6 та більше за попередній період на 0,7, що свідчить про незначне збільшення швидкості отримання оплати по рахунках. Якщо аналізувати динаміку даного показника за 2014-2018 роки, то можемо зазначити про його зменшення на 2,4. Відповідно період обороту дебіторської заборгованості збільшився з 68 днів у 2014 році до 79 днів у 2018 році, що є негативною тенденцією (рис.3.1).

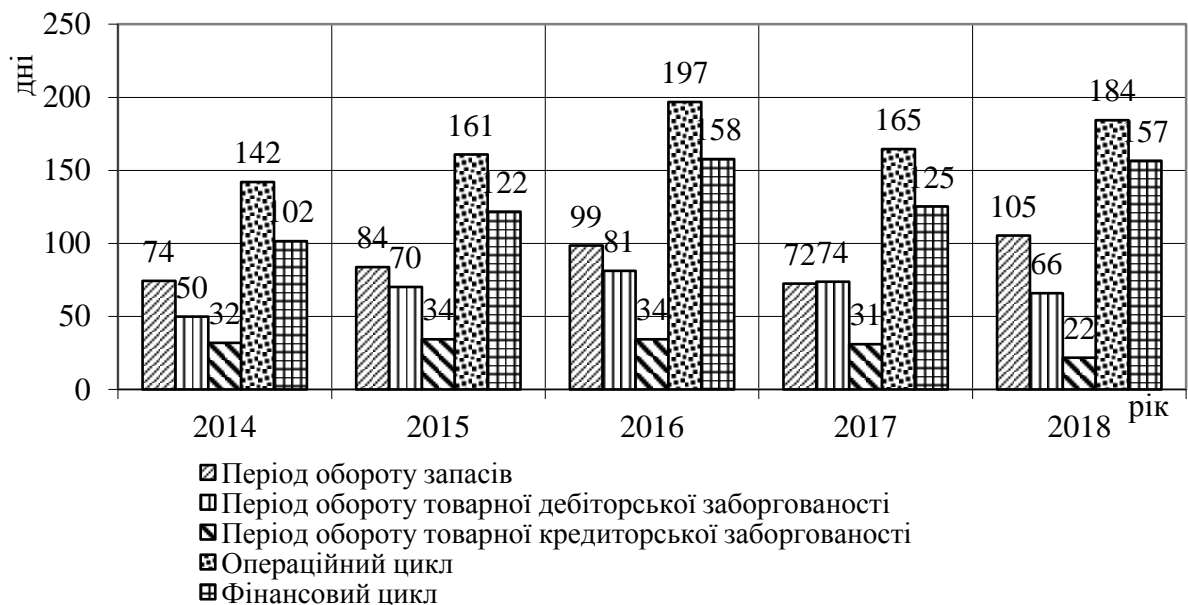

Рисунок 3.1 – Показники ділової активності ПрАТ «Домінік», дні

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості збільшився з 8,9 до 13,0, що свідчить про розширення комерційного кредиту, наданого підприємству. Зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства. Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості зменшилася з 32 днів до 28 днів. Коефіцієнт оборотності запасів збільшився на 31 днів за 2014-2018 роки і у 2018 році дорівнював 105, що свідчить про збільшення попиту на готову продукцію. Тривалість операційного циклу в динаміці збільшилася на 42 дні, що є негативною динамікою, оскільки збільшується час між покупкою запасів і отриманням грошей за продані товари або надані послуги. Тривалість фінансового циклу має аналогічну динаміку і збільшилася з 102 днів до 157 днів, що свідчить про збільшення періоду, протягом якого власні оборотні кошти здійснювали один повний оборот.

Наступним етапом аналізу фінансового стану ПрАТ «Домінік» є оцінка показників рентабельності.

Як бачимо, із таблиці 3.3 рентабельність активів за аналізований період зменшилася. Так, рентабельність активів у 2018 році становила 5,68 %, що на 5,3 п. менше за показник 2014 року, і це свідчить про зменшення ефективності використання активів, оскільки сума прибутку, що створюється 1 грн. активів зменшується з 10,71 грн. до 5,68 грн. за період аналізу.

Таблиця 3.3 – Показники рентабельності ПрАТ «Домінік» за 2014 – 2018 рр., %

Показники	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018
Рентабельність сукупних активів	10,71	14,79	11,52	10,04	5,68
Рентабельність власного капіталу	12,96	17,35	13,26	11,39	6,24
Валова рентабельність продажів	20,20	19,09	18,27	18,52	19,72
Чиста рентабельність продажів	7,08	7,93	6,33	5,82	3,97
Рентабельність продукції	8,87	9,80	7,74	7,14	4,95

Стосовно коефіцієнта рентабельності власного капіталу, то за досліджуваний інтервал часу даний показник мав негативну тенденцію до

зменшення та на кінець 2018 року зменшився на 6,72 пункти, що свідчить про зменшення ефективності використання власного капіталу.

Ефективність виробничої діяльності підприємства за період аналізу зменшується, про що свідчить зменшення показника валової рентабельності продажів на 0,48 пункти. Рентабельність продукції зменшилася у 2018 році на 3,11 пункти порівняно з 2014 роком. Підприємство у 2018 році отримувало з однієї гривні реалізованої продукції 4,95 копійок прибутку замість 8,87 копійок у 2014 році прибутку, що являється негативною тенденцією.

Отже, на основі проведено аналізу фінансового стану ПрАТ «Домінік» зазначимо про те, що майновий стан підприємства загалом являється задовільним. Досліджуване підприємство має значні можливості для покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів, тобто є ліквідним. За аналізований період, спостерігається зменшення показників рентабельності, що свідчить про зменшення ефективності діяльності ПрАТ «Домінік».

4. Аналіз складу, структури та показників ефективності формування капіталу підприємства

Аналіз капіталу підприємства включає аналіз складу капіталу і його структури, змін у компонентах капіталу та джерела його формування.

Першим етапом при проведенні аналізу капіталу є оцінка динаміки розміру капіталу підприємства (рисунок 4.1).

Згідно з даними рисунку 4.1 на підприємстві розмір власного капіталу значно переважає над позиковим. У 2018 році його сума становила 360274 тис. грн., що на 145117 тис. грн. більше за 2014 рік. Позиковий капітал на кінець періоду становив 35552 тис. грн., що менше на 9612 тис. грн. порівняно з 2014 роком.

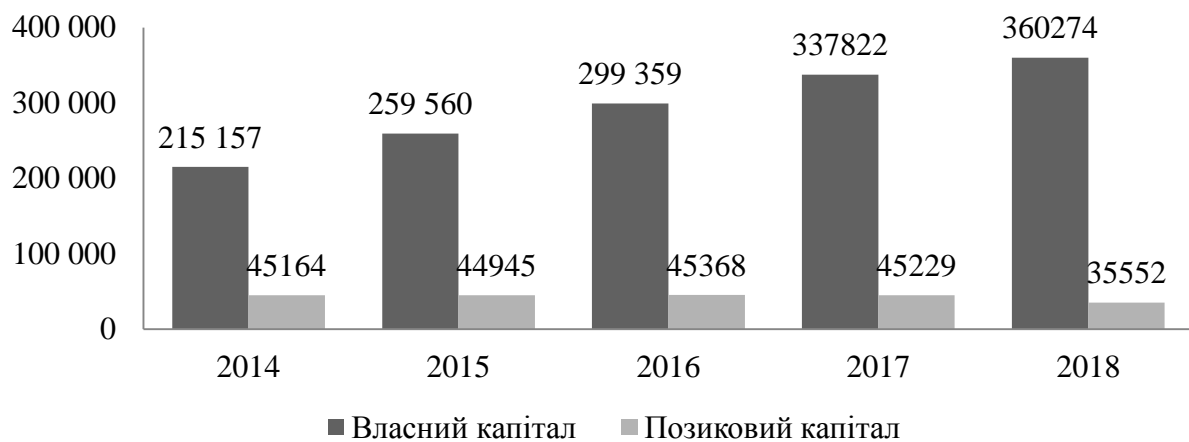

Рисунок 4.1 – Динаміка власного та позикового капіталу ПрАТ «Домінік» за 2014-2018 рр., тис. грн.

Оцінка складу власного капіталу ПрАТ «Домінік» за 2014 – 2018 рр. наведена в таблиці 4.1.

Проаналізувавши склад власного капіталу можемо зазначити, що основну частину займає нерозподілений прибуток, що за весь досліджуваний період збільшився з 167317 тис. грн. до 312374 тис. грн. Зареєстрований капітал з 2014 по 2018 роки не змінювався та становив 31827 тис. грн.. Резервний капітал також залишався незмінним – 8543 тис. грн..

Таблиця 4.1 – Склад власного капіталу підприємства ПрАТ «Домінік» за 2014 – 2018 рр., тис. грн.

Показники	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018
Зареєстрований капітал	31 827	31 827	31 827	31827	31827
Капітал у дооцінках	2 733	2 733	2 733	2733	2733
Додатковий капітал	4 737	4 737	4 831	4817	797
Резервний капітал	8 543	8 543	8 543	8543	8543
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	167 317	211 720	251 425	289902	312374
Всього	215 157	259 560	299 359	337822	360274

Отже, величина власного капіталу має тенденцію до збільшення на 145117 тис. грн., що зумовлено збільшенням нерозподіленого прибутку та

свідчить про зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Додатковий капітал зменшився на 3940 тис. грн. , а саме з 4737 тис. грн. у 2014 році до 797 тис. грн. у 2018 році.

На рисунку 4.2 представлена структура власного капіталу ПрАТ «Домінік» за 2014-2018 рр.

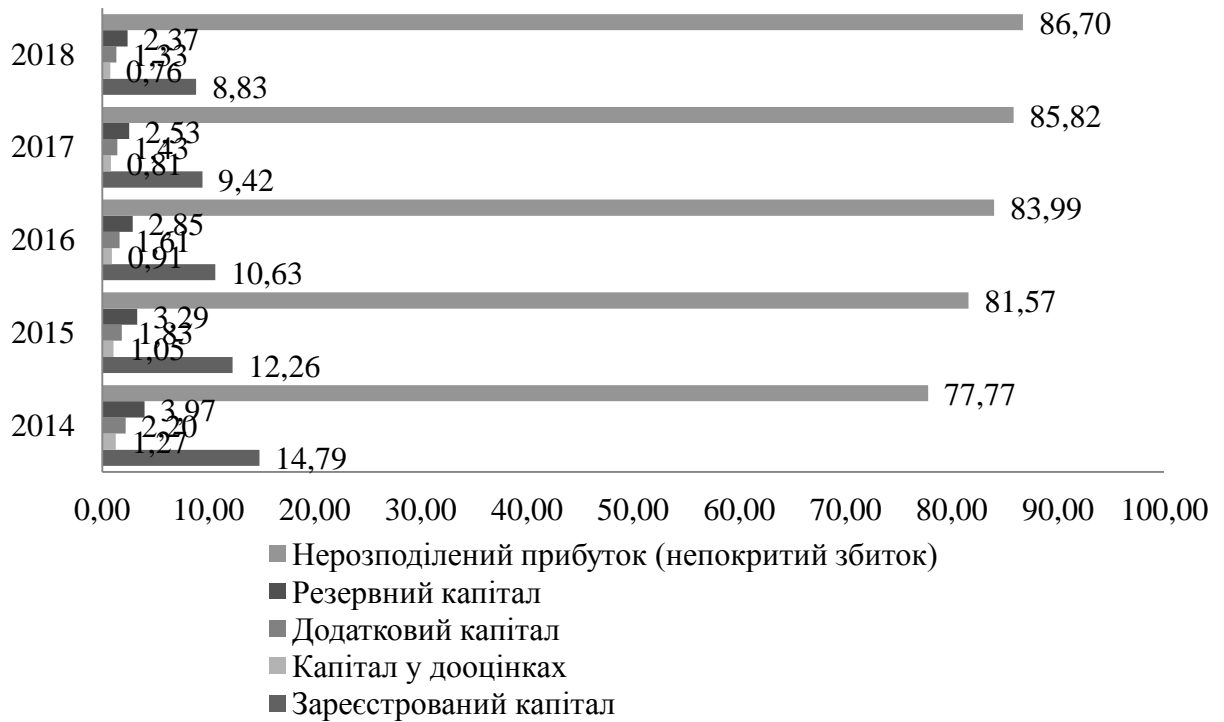

Рисунок 4.2 – Структура власного капіталу «Домінік», %

Провівши аналіз даних рисунку 4.2 можемо зазначити, що основну питому вагу в структурі власного капіталу займає нерозподілений прибуток, який зростає з 77,8 % до 86,7 %, що зумовлено прибутковою діяльністю підприємства. Питома вага зареєстрованого капіталу зменшувалася з 14,8 % до 8,8 %. Додатковий та резервний капітал зменшується з 7,44 % до 4,46 %.

Наступним кроком є аналіз складу і структури позикового капіталу .

Провівши аналіз складу і структури позикового капіталу (табл.4.2) зазначимо, що основну питому вагу займає кредиторська заборгованість, проте її питома вага зменшується з 97,6 % до 83,4 %. Абсолютна величина кредиторської заборгованості товариства постійно зменшується , та у 2018 році становила 29649 тис. грн., що на 14441 тис. грн. менше за показник 2014

року. Сума довгострокових зобов'язань збільшилась з 22 тис. грн. до 2384 тис. грн., що зумовлено збільшенням інших довгострокових зобов'язань. Її питома вага збільшилась з 0,1 % до 6,7 %. Інші поточні зобов'язання у 2018 році становили 2827 тис. грн., що на 1949 тис. грн. більше за показник 2014 року.

Таблиця 4.2 – Склад та структура позикового капіталу підприємства за 2014-2018 рр.

Показники	Рік									
	2014		2015		2016		2017		2018	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Довгострокові зобов'язання	22	0,1	0	0	0	0	0	0	2384	6,7
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	174	0,4	22	0,1	0	0	0	0	692	2,0
Кредиторська заборгованість	44090	97,6	42787	95,2	42721	94,2	42915	94,9	29649	83,4
Інші поточні зобов'язання	878	1,9	2136	4,8	2647	5,8	2314	5,1	2827	8,0
Всього	45164	100	44945	100	45368	100	45229	100	35552	100

Враховуючи той факт, що кредиторська заборгованість займає основну питому вагу в структурі позикового капіталу, тому доцільно проаналізувати її склад і структуру (Додаток М). Величина кредиторської заборгованість за товари, роботи, послуги має тенденцію до зменшення з 34878 тис. грн. до 23764 тис. грн., але питома вага збільшилась з 79,1 % до 80,15 %. В той час динаміка до зменшення спостерігається за кредиторською заборгованістю з бюджетом з 4706 тис. грн. до 2332 тис. грн., що зумовило зменшення її питомої ваги з 10,67 % до 7,87 %. Скоротилася кредиторська заборгованість зі страхування на 872 тис. грн., кредиторська заборгованість з оплати праці на 81 тис. грн.

Здійснивши порівняння дебіторської та кредиторської заборгованості (таб. 4.3) зазначимо, що дебіторська заборгованість перевищувала кредиторську протягом 2014 – 2018 років на 30220 тис. грн., 41596 тис. грн., 64909 тис. грн., 57891 тис. грн. та 56751 тис. грн. відповідно., що свідчить про загрозу фінансової стійкості підприємства та може призвести до необхідності залучення додаткових джерел фінансування. Адже збільшення дебіторської заборгованості проти кредиторської заборгованості може бути наслідком неплатоспроможності покупців.

Таблиця 4.3 – Розрахунковий баланс ПрАТ «Домінік» за 2014-2018 рр., тис. грн.

Показники	Рік				
	2014	2015	2016	2017	2018
Дебіторська заборгованість	74 310	84 383	107 630	100 806	86 400
Кредиторська заборгованість	44 090	42 787	42 721	42 915	29 649
Активне сальдо	30 220	41 596	64 909	57 891	56 751
Баланс	260 321	304 505	344 727	383 051	395 826

З метою поглибленого аналіз капіталу доцільного провести аналіз відносних показників капіталу підприємства.

Провівши аналіз відносних показників Додаток Н зазначимо, що коефіцієнт автономії в динаміці збільшується з 0,83 до 0,91, така тенденція є позитивною і свідчить про посилення фінансової стійкості підприємства, але при цьому підприємство не використовує зовнішні джерела фінансування.

Нормативне значення коефіцієнта фінансування знаходиться в межах менше 1 і в нашому випадку значення показника має тенденцію до зменшення з 0,21 до 0,10, що свідчить про низький рівень фінансових ризиків.

Коефіцієнт забезпеченості запасів та витрат власним оборотним капіталом вказує на те, скільки запасів і витрат на майбутні періоди покриваються власними джерелами та скільки позикових коштів потрібно

залучити. Динаміка даного показника має тенденцію до збільшення, а саме на 0,28, що свідчить про здатність повністю профінансувати формування запасів за рахунок постійних джерел фінансування.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами показує частку оборотних активів суб'єкта підприємництва, складену з власного капіталу. Відповідно до встановленого стандарту, не менше 10% поточних активів повинні фінансуватися за рахунок власних коштів. У 2018 році цей показник становив 0,86, що вище нормативного значення і вказує на здатність фінансувати 86% своїх оборотних активів за рахунок власного капіталу. Отже, підприємство не залежить від позикового капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшився у 2014-2016 рр., а в 2017 році він знизився з 0,67 до 0,54, що відповідає нормативному значенню. У 2018 році даний показник зріс до 0,58, що свідчить про покращення мобільності власного капіталу. Чітких рекомендацій щодо значення цього показника немає, але за оцінками його значення повинно бути не менше 0,2-0,5, що дозволяє забезпечити достатню гнучкість у використанні власного капіталу. Чим більша частка оборотного капіталу в загальному капіталі, тим більша його мобільність, оскільки збільшується вартість високо ліквідного капіталу.

Ділова активність підприємства проявляється в швидкості обороту його капіталу. Прискорений оборот капіталу свідчить про більш інтенсивне його використання та зростання діяльності суб'єкта господарювання. Навпаки, уповільнення оборотності коштів є ознакою зменшення активності. Прибутковість, і як результат – ліквідність, платоспроможність і фінансова стійкість суб'єкта підприємництва залежать від швидкості обороту капіталу.

Тому необхідно в процесі аналізу детальніше ознайомитися з показниками оборотності капіталу (таблиця 4.5).

Коефіцієнт оборотності сукупного капіталу – характеризує швидкість обороту сукупного капіталу. Зазначимо, що коефіцієнт оборотності капіталу

за 2014-2018 роки знизився на 0,5п., що свідчить про уповільнення загального обороту капіталу. Коефіцієнт Рівень оборотності власного капіталу в динаміці знизився на 0,8п., що свідчить про зниження ефективності використання власного капіталу.

Таблиця 4.5– Показники оборотності капіталу підприємства

Показники	Рік					Відхилення (+/-) 2018 р. / 2014 р.
	2014	2015	2016	2017	2018	
Коефіцієнт оборотності:						
- сукупного капіталу	1,5	1,3	1,1	1,0	1,0	-0,5
- власного капіталу	2,0	1,7	1,4	1,2	1,1	-0,8
- загальної кредиторської заборгованості	8,9	9,2	9,2	9,2	13,0	4,1
- кредиторської заборгованості по товарних операціях	11,3	10,5	10,5	11,6	16,6	5,3
Тривалість одного обороту, дн.:						
- сукупного капіталу	238	278	315	350	362	124
- власного капіталу	184	217	256	291	319	135
- загальної кредиторської заборгованості	40	39	39	39	28	-13
- кредиторської заборгованості по товарних операціях	32	34	34	31	22	-10

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості збільшився з 8,9 до 13,0, що свідчить про розширення комерційного кредиту, наданого суб'єкту підприємництва. Зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості сплати заборгованості. Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості зменшився з 32 дня до 28 днів.

Показники рентабельності капіталу розглянемо за допомогою даних таблиці 4.6.

Дані таблиці 4.6 свідчать, що рентабельність сукупного капіталу за аналізований період зменшилася. Найбільше значення аналізованого показника спостерігається у 2015 році та становить 14,8 % порівняно з 10,7 % у 2014 році. Але у 2018 році спостерігалось зниження цього показника до 5,7 %, що є негативною динамікою. Так за досліджуваний період

рентабельність сукупного капіталу зменшилася на 5,03 пункти. Це свідчить про те, що підприємство у 2018 році отримує 5,68 копійок чистого прибутку на кожну гривню власних активів в порівнянні з 10,71 копійок з однієї гривні активів у 2014 році.

Таблиця 4.6 – Показники рентабельності капіталу підприємства ПрАТ «Домінік» за 2014 – 2018 рр., %

Показники	Рік					Відхилення (+/-) 2018 р. / 2014 р.
	2014	2015	2016	2017	2018	
Рентабельність власного капіталу	12,96	17,35	13,26	11,39	6,24	-6,72
Рентабельність позикового капіталу	61,72	100,22	87,52	85,07	63,21	1,49
Рентабельність сукупного капіталу	10,71	14,79	11,52	10,04	5,68	-5,03

Стосовно коефіцієнта рентабельності власного капіталу, то за досліджуваний період даний показник мав негативну тенденцію до зменшення та на кінець 2018 року зменшився на 6,72 пункти. Проте у 2015 році відбулося стрімке зростання даного показника до рівня 13,26, що є позитивним явищем, так як підприємство отримало 5,61 копійок чистого прибутку на кожну залучену ним 1 гривню власного капіталу.

Рентабельність позикового капіталу показує скільки прибутку припадає на одиницю капіталу, залученого ззовні. Даний показник коливається по роках, але в цілому за 2014-2018 рр. він збільшився на 1,49 пункти, що свідчить про збільшення чистого прибутку, що припадає на 1 одиницю позикового капіталу.

Отже, провівши аналіз складу та структури капіталу ПрАТ «Домінік» зазначимо, що основну частку в його структурі займає власний капітал, абсолютний приріст якого за період аналізу становить 145117 тис. грн., що вказує на достатній рівень фінансової автономії підприємства. Проте спостерігається зменшення позикового капіталу підприємством на 9612 тис. грн., що є свідченням зниження рівня залежності підприємства від зовнішніх

джерел фінансування. Відповідно до проведених розрахунків, зазначимо, що дане підприємство має фінансову автономію, що свідчить про низькі фінансові ризики від залучення позикового капіталу. Аналіз показників оборотності та прибутковості капіталу свідчить, що керівництву підприємства необхідно вжити заходів щодо підвищення рівня оборотності капіталу та прибутковості, це позитивно вплине на ефективність фінансово-господарську діяльність ПрАТ «Домінік».

5. Напрямки удосконалення формування капіталу підприємства

Капітал підприємства є основою фінансування фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Важливим питанням в процесі функціонування підприємства є визначення розміру капіталу, який ми має сформувати в майбутньому. Однією із складових капіталу підприємства є власний капітал, обсяг якого в значній мірі залежить від суми нерозподіленого прибутку. Слід зазначити, що основним внутрішнім джерелом формування капіталу підприємства є прибуток. Отже, визначення на прогнозований рік суми прибутку, який отримає підприємство є основою для визначення можливого розміру власного капіталу, а також суми сукупного капіталу підприємства при інших незмінних умовах.

Керівництво багатьох промислових підприємств не приділяє достатньої уваги процесу прогнозування прибутку, який є обов'язковим етапом попереднього планування, служить джерелом інформації, необхідної для стратегії розвитку суб'єктів господарювання і виробничих цілей, а також методом визначення кількісних характеристик стратегічного плану розвитку.

Ми використовуємо метод визначення середніх величин для прогнозування прибутку, який є основним внутрішнім джерелом фінансування розвитку ПрАТ «Домінік», а також науково-технічного

вдосконалення його матеріально-технічної бази і продукції, всіх форм інвестицій і основних показників, що впливають на нього.

Прогнозні показники часто розраховуються як середнє значення відповідних показників за попередні періоди. Середні значення в основному розраховуються відповідно до алгоритму середньої арифметичної і середньої геометричної. У процесі прогнозування поширений є метод ковзної середньої, для якого прогнозні показники розраховуються як середні значення відповідних індикаторів за n попередніх періодів (і не використовують всі значення аналізованої серії динаміки). Кожен з таких прогнозних показників розраховується на основі значень, отриманих в 3, 4, ... n з попередніх періодів, в той час як значення самих періодів замінюються новими.

Середнє арифметичне являється найпоширенішим видом середньої. Він використовується в тому випадку, коли обсяг змінної ознаки одержують як сума індивідуальних значень.

Для здійснення прогнозування чистого прибутку підприємства на 2019 рік за допомогою середньої арифметичної необхідно врахувати показники, формули для розрахунку яких наведені нижче:

1) рентабельність діяльності :

$$P_{\text{діяльності}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100; \quad (5.1)$$

2) рентабельність витрат:

$$P_v = \frac{\text{ЧП}}{C} \times 100; \quad (5.2)$$

3) показник витрат на 1 грн. реалізованої продукції:

$$V_{\text{грн}} = \frac{C}{\text{ЧД}} \times 100; \quad (5.3)$$

де С – Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);

ЧД – Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції;

ЧП – Чистий прибуток.

У Додатку П наведено розрахунок прогнозних показників ПрАТ «Домінік» за допомогою середньої арифметичної, якщо досліджуваний інтервал становить $n = 4$.

Прогнозований чистий дохід від реалізації продукції на 2019 рік розраховується як:

$$\text{ЧД} = 565951 + \frac{174376+59569+33762-95450}{4} = 609015,25 \text{ тис. грн.}$$

Прогнозована собівартість реалізованої продукції на 2019 рік розраховується як:

$$\text{С} = 454368 + \frac{145419+53364+25943-84541}{4} = 489414,25 \text{ тис. грн.}$$

Прогнозований розмір чистого прибутку підприємства на 2019 рік буде розраховуватися як:

$$\text{ЧП} = 22472 + \frac{17166-5337-1228-16005}{4} = 21121 \text{ тис. грн.}$$

Отже, у 2019 році очікується зменшення чистого прибутку на 1351 тис. грн, тобто він становитиме 21121 тис. грн. Також зменшуватиметься рентабельність діяльності та рентабельність витрат і становитимуть 3,19 % та 3,96 % відповідно. Очікується збільшення витрат на 1 грн. послуг до 80,40 коп..

Розрахунок прогнозних показників ПрАТ «Домінік» за допомогою середньої геометричної наведений Додатку П.

Прогнозований чистий дохід від реалізації продукції на 2019 рік в даному випадку розраховується як:

$$\text{ЧД}_{2019} = 565951 \times \sqrt[4]{1,44 \times 1,1 \times 1,05 \times 0,86} = 619703,35 \text{ тис. грн.}$$

Аналогічно розраховується собівартість реалізованої продукції на 2019:

$$C_{2019} = 454368 \times \sqrt[4]{1,46 \times 1,12 \times 1,05 \times 0,84} = 498269,15 \text{ тис. грн.}$$

Тоді прогнозований розмір чистого прибутку підприємства на 2019 рік буде розраховуватися як:

$$ЧП_{2019} = 22\,472 \times \sqrt[4]{1,62 \times 0,88 \times 0,97 \times 0,58} = 21293,38 \text{ тис. грн.}$$

Отже, завдяки прогнозу прибутку від реалізації за допомогою середньої геометричної дійшли висновку, що у 2019 році в ПрАТ «Домінік» очікується зниження усіх аналізованих показників, у тому числі чистий прибуток зменшиться в 0,95 рази і становитиме 21293,38 тис. грн. Також спостерігатиметься зменшення рентабельності діяльності та рентабельності витрат, що становитимуть 3,44 % та 4,27 % відповідно. Витрати на 1 грн. послуг зростуть до 80,40 коп..

Проведені розрахунки свідчать, що на підприємстві існує ризик зменшення прибутку у майбутньому. Якщо на підприємстві не буде прийняте рішення про застосування певних заходів щодо підвищення рівня прибутковості, то це може негативно вплинути на суму власного капіталу, а отже і на суму всього капіталу. Тому керівництву даного підприємства доцільно зосередити увагу на визначенні факторів, які негативно впливають на прибуток, з метою подальшого збільшення даного показника.

Отже, для збільшення власних фінансових ресурсів суб'єкту господарювання доцільно вирішити такі основні завдання як: забезпечити максимізацію формування прибутку з урахуванням прийнятного фінансового ризику; здійснення ефективної політики розподілу прибутку підприємства (дивідендна політика); об'єктивна оцінка вартості окремих елементів власного капіталу.

ВИСНОВКИ

У даній дипломній роботі були розглянуті теоретичні питання, що стосуються однієї з найважливіших та найскладнішої категорії у фінансовій науці - капіталу, аналізу його формування, оцінка показників ефективності використання капіталу, а також досліджено шляхи збільшення капіталу.

Фінансова діяльність суб'єкта господарювання напряму пов'язана з його формуванням та використанням капіталу. У вітчизняній та закордонній науковій та практичній літературі вирізняють безліч підходів щодо трактування сутності капіталу. Узагальнивши різні підходи, ми вважаємо, що капітал являє собою загальний обсяг наявних власних та позикових фінансових ресурсів підприємства, які необхідні для його фінансового забезпечення з метою реалізації головної мети підприємства.

В дипломній роботі визначені та охарактеризовані основні методи аналізу капіталу, а саме вертикальний та горизонтальний методи, порівняльний аналіз та метод фінансових коефіцієнтів.

Дослідження практичних питань щодо формування та аналізу капіталу підприємства було здійснено на основі даних ПрАТ «Домінік», який являється одним із признаних лідерів по виробництву кондитерських виробів України. Продукція ТМ «Домінік» популярна не лише на території України, а й за її межами, на ринках Росії, Естонії, Грузії, що дає право підприємству називатись зовнішньоекономічним.

Було досліджено загальні положення діяльності підприємства, види діяльності підприємства та проаналізовано основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Домінік».

Таким чином проведений аналіз дає нам змогу зробити висновок про економічний стан підприємства ПрАТ «Домінік». Отже, протягом 2014-2018 рр. фінансово-економічні показники свідчать про абсолютну фінансову стійкість підприємства, оскільки його поточна діяльність фінансується

переважно за рахунок ВОК, а тому, воно не залежить від банківських кредитів, має абсолютну ліквідність і забезпечує поточну та перспективну платоспроможність.

Майновий стан підприємства ПрАТ «Домінік» загалом являється задовільним. Досліджуване підприємство має високі можливості для покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів, тобто є ліквідним. За аналізований період, спостерігається зменшення показників рентабельності, що свідчить про зменшення ефективності діяльності ПрАТ «Домінік».

Провівши аналіз складу та структури капіталу ПрАТ «Домінік» зазначимо, що найбільший розмір має власний капітал, його частка становить 91,02 % на кінець періоду.

Відповідно до проведених розрахунків відносних показників, зазначимо, що дане підприємство має фінансову автономію, що свідчить про низькі фінансові ризики від залучення позикового капіталу. Показники ділової активності та рентабельності за досліджуваний період зменшились, що свідчить про уповільнення загального обороту капіталу та зниження прибутку.

Однією із складових капіталу підприємства є власний капітал, обсяг якого в значній мірі залежить від суми нерозподіленого прибутку. Слід зазначити, що основним внутрішнім джерелом формування капіталу підприємства є прибуток. Отже, визначення на прогнозований рік суми прибутку, який отримає підприємство є основою для визначення можливого розміру власного капіталу.

Проведений прогноз на 2019 рік свідчить, що на підприємстві існує ризик зменшення прибутку у майбутньому. Якщо на підприємстві не буде прийняте рішення про застосування певних заходів щодо підвищення рівня прибутковості, то це може негативно вплинути на суму власного капіталу, а отже і на суму всього капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник / О.Я. Базилінська. – 2-ге вид.. – К.: ЦУЛ, 2011. – 328 с.
2. Бідник О.І. Поняття капіталу підприємства та його еволюція [Електронний ресурс] / О.І. Бідник // Науковий вісник. –2007.Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/17_2/131_idnyk_17_2.pdf.
3. Біла О. Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств / О. Г. Біла // Фінанси України. – 2007. – № 4. – 119 с.
4. Білоліпецький В.Г. Фінанси фірми / В.Г. Білоліпецький. – Спб.: «Пітер», 2002. – 456 с.
5. Бланк И.А. Управление формированием капитала/ И.А. Бланк. – К: «Ника-Центр», 2008. – 656с.
6. Воробйов Ю. М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств / Ю.М. Воробйов // Фінанси України. – 2011. – № 2. – С. 77–85.
7. Грабовецький Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність : навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 281 с.
8. Загородній А. Г. Капітал підприємства: формування та реалізація: монографія / А. Г. Загородній, О. Є. Кузьмін, І. Й. Яремко. – Львів : ЗУКЦ, НВФ Біарп, 2011. – 224 с.
9. ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
10. Івченко Л. В. Власний капітал : джерела формування та функції / Л. В. Івченко, Н. Л. Удовик // Молодий вчений : Економічні науки. – 2016. – № 1 (28). – Частина 1. – С. 55 – 59.
11. Інвестування / І. П. Мойсеєнко: навч. посібник .– К.: Знання, 2006. – 490 с.

12. Клименко С. М. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. [Електронний ресурс] / С.М. Клименко. – К : КНЕУ, 2008. – 520 с. – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua/content/view/754/83/>
13. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент: підруч. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: ЦНЛ, 2009. – 520 с.
14. Лемківський Л. М. Управління капіталом підприємства / Л. М. Лемківський // Фінанси України. — 2010. — № 7. — С. 17–22.
15. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навчальний посібник / В. О. Мец. – К. : Вища школа, 2013. - 278 с.
16. Мицак О. В. Фінансовий менеджмент : Навч. посіб. / О. В. Мицак, І. Р.Чуй.– Львів : Магнолія-2006, 2007.– 216 с.
17. Катан Л. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування / Л. І. Катан // Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. – 2014. – № 6. – С. 38 – 44.
18. Опарін В. М. Фінанси : навч. посіб. – 2-ге вид., [перероб. і доп.]. / В. М. Опарін –К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 240 с.
19. Офіційний сайт ПрАТ «Домінік». – Режим доступу : <https://dominik.ua/>
20. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підручник / А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2008. – 536 с.
21. Полінкевич О. М. Суть та роль фінансових ресурсів підприємств у новій економіці / О. М. Полінкевич, А. Л. Іванова // Економічний форум. – 2015. – №2. – С. 1–6.
22. Пономарьов Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання / Д. Е. Пономарьов Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – №5. – С.53–58.

23. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник / П. Я. Попович. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 454 с.
24. Річна інформація, опис бізнесу ПрАТ «Домінік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://smida.gov.ua/db/participant/00382191>
25. Селезньов В. В. Основи ринкової економіки України : навч. посіб. / В. В. Селезньов. - 2-е вид., [перероб. і доп.]. -К. : А.С.К., 2002. - 656 с.
26. Семенов Г. А. Аналіз структури капіталу підприємства / Г.А.Семенов, О. О. Єропутова // Економічний вісник Донбасу, 2007. – № 4 (10). – С. 89–98
27. Сопко В. В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства: Навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с.
28. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник / О. О. Терещенко; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ – К. : КНЕУ, 2007. – 554 с.
29. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / за заг. ред. Школьник І. О. [І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.
30. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С.М.Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ. – 2016. – 304 с.
31. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для студ. спец. «Фінанси» / Г.О. Партин, Н. Є. Селюченко ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л. : Вид-во Нац. ун-ту «Львів. Політехніка», 2010. – 332 с.
32. Формування стійкості фінансового потенціалу підприємств: монографія / Манько І. М. ; Луган. нац. аграр. ун-т. - Луганськ : Ноулідж, 2013. –170 с.
33. Фролова Л .В. Капітал підприємства: формування та використання: навч. посіб. / Л. В. Фролова, Л. В. Семерунь, О. В. Парашенко. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – 121 с.

34. Хомюк А. О. Удосконалення управління формуванням та використанням капіталу [Електронний ресурс] / А. О. Хомюк. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2016/paper/view/1065>.

35. Чесноков В. Л. Фінансові інструменти. Навч. посібник / В. Л. Чесноков. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 288 с.

36. Чорна О. Є. Управління капіталом підприємства в умовах ринкової трансформації економіки України : дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / О.Є.Чорна ; Одеський держ. економічний ун-т. – Одеса, 2005. – 176 с.

37. Швиданенко Г. О. Управління капіталом підприємства : навч. посібник / Г. О. Швиданенко, Н. В. Шевчук. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2007. – 440 с.

38. Шевчук Н. Капітал підприємства : формування та ефективність функціонування / Н. Шевчук // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 5 – С. 39–43.

39. Школьник І. О. Теоретичні підходи до трактування поняття капіталу підприємства та його структури на сучасному етапі розвитку науки / І. О. Школьник, А. С. Безбабіна // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – № 4 (30). – С. 24 – 28.

40. Яремко І. Й. Управління капіталом підприємства : економічний і фінансовий інструментарій : монографія / І. Й. Яремко. – Львів : Каменяр, 2006. – 176 с.